

2. september 2024

Til
Miljøministeriet, Departementet
journalnummer 2024 - 8128
e-mail: ankal@mim.dk

Høringsvar vedr. "Udkast til Dansk National Handlingsplan for Biodiversitet 2024"

Vi har med interesse læst "udkast til dansk national handlingsplan for biodiversitet", der er sendt i høring. I foreningen Danmarks Vilde Natur er vi optaget af at sikre naturens udfoldelsemuligheder på egne præmisser og det er i dét lys, nedenstående høringbemærkninger skal læses.

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Allerførst vil vi opfordre til, at der i handlingsplanen udtrykkeligt skrives, at naturen er en værdi i sig selv og ikke kun er et gode for mennesker.

Vi finder det positivt og helt nødvendigt, at Danmark tilslutter sig det internationale samarbejde om at sikre naturen. Vi bifalder tilslutningen til Kunming-Montreal-aftalen, også selv om vi ikke synes den går vidt nok. Vi er klar over, at der er store dele af verdens lande og befolkninger, der slet ikke føler de har det overskud til at passe på naturen, vi i den rige del af verden har til at passe på naturen. I det lys finder vi det forkasteligt, at Danmark ikke går i spidsen, når det gælder opfyldelsen af centrale mål om arealreservation, men tvært imod kniber på vægten, minimumsfortolker målene eller decideret reducerer dem.

Vores væsentligste indvending mod det fremsendte udkast er derfor utydeligheden omkring, hvilke målsætning i Kunming-Montreal aftalen Danmark rent faktisk agter at omsætte til virkelighed inden for de aftalte tidsrammer. Det gælder ikke mindst målsætningerne på areal, reserveret beskyttet og strengt beskyttet natur (både på land og i havet) og målsætningerne for økosystemrestaurering.

Vores reservation skyldes ikke mindst, at Danmark helt har svigtet de tidligere indgåede Biodiversitetskonventionsforpligtelser. I 2010 forpligtede Danmark sig jf. FNs AICHI-biodiversitetsmål, til at vende biodiversitetens tilbagegang til fremgang, men den efterfølgende evaluering viste, at Danmark efter 10 år kun havde opfyldt ét yderst beskedent delmål: at identificere invasive arter. Så historikken omkring Danmarks naturindsats i forhold til Biodiversitetskonventionen viser et massivt svigt fra skiftende regeringer, som vi frygter fortsætter.

Vi bifalder målsætningen om større naturarealer med høj kvalitet. Vi anbefaler at man i planlægningen for de kommende år tager udgangspunkt i de rapporter om mere og bedre natur i Danmark, der er kommet fra Biodiversitetsrådet, forskerne ved hhv Århus og Københavns Universiteter og fra Klimarådet. Vi anbefaler at handlingsplanen eksplicit sigter mod så store, naturlige, selvforvaltende økosystemer som fysisk muligt forpligter sig på forskning, der kan danne operationelle pejlemærker. Vi ønsker en handlingsplan, man kan tage på ordet.

Vi anbefaler, at der indføres en passus om at der skal ske en prioritering af de jorde, der skal tages ud af drift, så områder med særligt potentiale for naturgenopretning reserveres netop den funktion - frem for rejsning af produktionsskov, anlæg til vedvarende energi eller ekstensiv, kommerciel græsning.

Vedrørende målsætninger for arealreservation

Vi anser det for nødvendigt at Danmark lever op til Kunming-Montreal-aftalens ordlyd om 30 % areal, reserveret beskyttet natur af høj kvalitet og at en tredjedel af dette areal både nyder den strengeste beskyttelse mod ydre, negativ påvirkning og bliver genstand for en aktiv indsats for at modvirke økosystemernes forfald i de beskyttede områder.

Vi opfordrer til at handlingsplanen i højere grad baseres på en analyse af de oprindelige økosystemer i landet. Fx var mellem 1/4 og 1/3 af Danmarks areal oprindeligt ferske vådområder med betydelige dynamik. Det spillede en afgørende rolle for den biologiske mangfoldighed og bør være inspiration for den måde, man planlægger og gennemfører arealreservationen. Det flugter med bestræbelserne på at minimere nedbrydningen af kulstofholdige jordlag og giver samtidig støtte til arbejdet med at modvirke skader som følge af stadigt større og mere koncentrerede nedbørsmængder.

Vi mangler at handlingsplanen sætter konkrete mål for kvaliteten og kvantiteten af de enkelte naturtyper, så indsatsen kan underkastes revision. Vi mangler konkretisering af målsætning for restaurering af nedbrudte økosystemer.

Der skal med andre ord sættes tal på, hvilke andele af land- og havområderne, der i 2030 skal være under aktiv beskyttelse og målsat genopretning. Dette arbejde bør handlingsplanen efter foreningen Danmarks Vilde Natur forpligte sig på.

Vi stiller os meget undrende over, at man ikke forholder sig mere direkte til target 21: vidensopbygning hos befolkningen (public awareness). Det fremgår s. 19, at information og viden gøres tilgængelig for beslutningstagere, praktikere og offentligheden, men vi har ikke i udkastet fundet nogen initiativer omkring opbygning af den generelle offentlige viden og bevisthed om tilstanden af natur og biodiversitet. Betragter man den massive uvidenhed i befolkningen generelt og den omfattende desinformation, der aktivt gennemføres fra visse lobbyorganisationers side, anbefaler vi stærkt, at der igangsættes awarenesskampagner, folkelige oplysningsprogrammer mm. En nylig undersøgelse viste, at trods forskning, data, second opinion mv., mener knapt halvdelen af befolkningen stadig, at det er byernes spildevand, der forårsager kvælstofforureningen af vores hav. Det er helt essentielt for accept af biodiversitetstiltag, at befolkningen/vælgerne - her i verdens måske naturfattigste land - er

oplyste og vidende om, hvad vild natur og biodiversitet er, hvad årsagerne er og hvorfor det er vigtigt at vende udviklingen både til havs og på land.

KONKRETE BEMÆRKNINGER

Overordnede greb

Vi er enige i at biodiversitet og økosystemer skal ind under den fysiske planlægning og anbefaler, at der i handleplanen indgår en målsætning om en *naturzone* der sidestilles med *land- og by- og sommerhuszone*. Vi bifalder oprettelse af naturnationalparker og anbefaler, at deres antal og navnlig areal udvides betragteligt – både for at øge naturindholdet i naturnationalparkerne og for at mindske afstanden mellem gode naturområder. Det sidste for at reducere risikoen for lokal uddøen, der i mange tilfælde betyder et varigt tab af biodiversitet, da der ikke er nabobestande, fra hvilke der kan ske genindvandring.

Eksisterende beskyttelsesregimer yder ikke beskyttelse

Vi er ikke enige i at land- og havområder nyder tilstrækkelig, endsige god, beskyttelse, ved at være udpeget som Natura 2000 områder, ligge inden for de såkaldte Nationalparker eller være omfattet af Havstrategien.

Det hedder fx om den aktuelle indsats for havet:

"EU's havstrategidirektiv fra 2008 og den danske havstrategilov fra 2010 udgør rammerne for at opnå et godt havmiljø" (s.7)

Reglerne har altså været "virksomme" i hhv 16 og 14 år. Det siger vist alt om, hvad de er værd i virkeligheden, når vi i skrivende stund står og ser ind i fortvivlende iltsvind og fjord efter fjord, der dør. Handleplanen bør dekrettere en mere naturbeskyttende og reel økosystembaseret fortolkning af disse strategier, hvis de skal gøre det ud for beskyttelse af biodiversitet og havmiljø.

Vi anser kvælstof over en vis mængde i havet for regulær forurening, og vi ved fra forskningen, også efter second opinion-rapporten, at den aktuelle indsats ikke er tilstrækkelig. Reduktioner, der ikke standser overproduktionen af alger i havet, kan ikke regnes for indsatser. Handleplanen bør fastslå at havet, vandområde for vandområde, skal målsættes med *tilstrækkelige* reduktioner og at *tilstrækkeligt* alene kan vurderes på effekten på naturen, ikke overensstemmelse med aftaler i tabeller. Vi finder alt i alt formuleringene alt for vage.

Der knytter sig endvidere betydelige problemer til Havstrategi 2023 og politiske aftale om Havplan 2024 omtalt side 8. Det fremgår, at havplanen vil øge andelen af beskyttet og strengt beskyttet havareal fra 4 % til 10% i 2030. Dette er en sandhed med modifikationer, for jf. den politiske aftale kræver Havplanen at beskyttede havstrategiområder skal sameksistere med bla. energianlæg, bundslæbende fiskeri, råstofindvinding mm. Biodiversitetsrådet skriver til dette i deres årsrapport 2023: *"Konsekvensen af havstrategien er således en svækkelse af den juridiske beskyttelse af de almindeligt beskyttede havstrategiområder i sådan en grad, at Biodiversitetsrådet ikke længere kan tælle områderne med som beskyttede områder". "Det er Biodiversitetsrådet holdning, at det aldrig bør komme*

på tale, at sådanne aktiviteter kan finde sted i beskyttede områder, fordi disse aktiviteter ikke kan forekomme uden at forårsage fysiske forstyrrelser på havbunden". (s. 91, <https://www.biodiversitetsraadet.dk/viden/aarsrapport-2023>).

Figuren viser, at Biodiversitetsrådet pga. dette nu vurderer, at der er sket en reduktion i havområder under reel juridisk beskyttelse. Det er et faktum, som vi fuldt kan tilslutte os.

Område under beskyttelsesordning	Nuværende beskyttede (%)		Nuværende strengt beskyttede (%)	
	2022	2023	2022	2023
Rev i Natura 2000-områder beskyttet mod fiskeri med bundslæbende redskaber	1,3	1,5	0	0
Områder omfattet af trawlforbud jf. Bekendtgørelse om trawl- og vodefiskeri	0,4	0,4	0	0
Havstrategiområder	0,6	0	0	0
Samlet	2,3	1,9	0	0

Arter

Vi anser de oplyste initiativer på s.12 for helt konsekvensløse i en tid, hvor en skræmmende stor del af arterne er på randen af at forsvinde fra Danmark. Vi ønsker en anderledes konkret målsætning og håndfaste formuleringer om pligt til at modvirke arters forsvinden. Der bør i handleplanen formuleres en målsætning om aktiv, selvstændig strategi for arter, der opfylder bestemte kriterier i Røddlisten. En målsætning om at arter, der har deres naturlige udbredelse her i landet, under de aktuelle forhold med hensyn til biogeografi, skal have så gode forhold, at de kan opretholde levedygtige bestande. Denne målsætning skal forpligtende indgå i den samlede landskabsforvaltning.

Vi savner i høringen et afsnit om arternes interaktion på land. Forskningen i økosystemer viser, hvor stor indbyrdes afhængighed der er mellem mange arter og at visse arter optræder som nøglearter. Erfaringer fra hele Europa viser, hvor vigtige de store, planteædende pattedyr er. En plan for at sikre arternes vilkår i Danmark må anerkende nøglearternes uundværlige påvirkning af vegetationen, jordbunden, deres tilførsel og fordeling af gødning og kadavere til økosystemerne osv. En gennemført indsats, for at bevare og styrke arterne, går gennem en styrkelse af de økosystemer, de er udviklet til at leve i. Erfaringerne viser også, at når storfaunaen sammensættes med flere arter, øges økosystemernes kompleksitet og autenticitet. Vi peger derfor på nødvendigheden af, at arter som hest, okse, elg, visent og vildsvin får deres plads i økosystemerne. Vi er klar over, at de største af dyrene nødvendigvis bør være under hegn, af hensyn til sameksistensen med trafikken, men vi finder det i direkte modstrid med intentionerne i handlingsplanen, at vildsvinet fortsat formenes adgang til den danske

natur. Arten spiller en hovedrolle i jordbundsdynamikken i mange terrestriske økosystemer i det centraleuropæiske lavland og hensynet til landbruget berøver vores natur en vigtig nøgleart. Fatwaen mod vildsvin er kontraproduktiv for intentionerne i nærværende handlingsplan.

Viljen til beskyttelse af biodiversiteten viser sig ikke kun i omsorgen for skinnende sommerfugle og malerisk højskov, men også i måden, man behandler de "bøvlede" arter på. Vi savner en reel stillingtagen til fordel for rovdyrene og et opgør med den "middelalderlige" behandling af dem som uønsket liv, der gennemsyrrer landbrugets, skovbrugets og fiskeriets syn på rovdyr og rovfugle. Det er en skændsel, at man i et demokrati lader primærerhvervenes lobbyisme gå forud for en reel naturpolitik, der tager økosystemerne alvorligt.

Havets biodiversitet lider under iltsvind og sammenbrudte økosystemer – først og fremmest som følge af for meget næring, og overudnyttelse af havets ressourcer, men også af den byudvikling, der har berøvet alle større åmundinger deres deltazone og strandenge. Opfiskningen af de fabelagtige stenrev, der tjente som levested for et mylder af arter og opvæst for værdifulde spisefisk, er nærmest komplet. Handlingsplanen bør bl.a. omfatte en storstilet vision om at genskabe stenrevne – gerne i et samarbejde med Norge, der har store mængder overskydende granit fra tunnel og vejbyggeri. Det er konkrete naturgenopretningsprojekter.

Vi savner også en sammenkædning af indsatsen mod klimaforandringerne og indsatsen for at bevare arterne. Det fremsendte materiale adresserer på ingen måde det emnefelt, at de uundgåelige klimaforandringer vil ændre vilkårene i mange habitater og trænge arter ud af Danmark. Hvis andre arter skal have en chance for at indvandre som erstatning (en klimabetinget succession som vi jo kender i hele den postglaciale epoke, vi nu befinder os i), skal den overordnede planlægning på land indeholde en strategi for trædestenslokaliteter med så tilpas tæthed, at også arter med svage spredningskræfter kan komme ind og følge efter dem, der uundgåeligt vil forsvinde eller mindskes.

Vi har ingen bemærkninger til indsats mod invasive arter, det er fint, selv om man kan diskutere enkelte arter.

Klima

Naturens iboende muligheder for at oplagre kulstof skal i spil og Danmarks Vilde Natur bifalder i høj grad, at landet bliver mere skovklædt. Vi har ingen bemærkninger til en målsætning på 250.000 ha ny skov på landjorden, men vil anbefale at en passende andel af dette areal skovklædes gennem naturlig succession, ikke ved jordbearbejdning og plantning. Vi anerkender også et behov for tømmer og modsætter os ikke produktionsskov, men anbefaler at der tilknyttes bestemmelser om at produktionskovarealer over en vis størrelse skal have biodiversitetsfokus på en bestemt andel af arealet, så de kan bidrage til etablering af spredningskorridorer og trædestenshabitater. Det kan fx ske ved at kræve, at små vådområder, delvis græsning eller områder med naturlig træartssammensætning skal indgå i en skovrejsning med tilskud.

På samme måde anbefaler vi, at der knyttes biodiversitetskrav til VE-anlæg, således at der græsses naturligt og afsættes en vis andel af arealerne til opbygningen af spredningskorridorer og trædestenshabitater.

Vi minder om, i forbindelse med planens omtale af affaldshåndtering, at den bedste måde at reducere problemer med affald er ved at skabe mindre affald.

Landbrug, skovbrug og fiskeri

Landbrug

Vi finder, som nævnt herover, at handleplanen for at være troværdig, skal indeholde en målsætning om *tilstrækkelig* reduktion af de tabte næringsstoffer til vandmiljøet. Al væsentlig forskning peger på et behov i størrelsesordenen 750.000 ha eller mere (Universiteterne, SEGES). De angivne arealer ved skovrejsning og udtag af lavbundslande udgør kun ca halvdelen af det nødvendige. Det er en afgørende brist i handleplanen. En tilstrækkelig reduktion kan ikke længere nås inden for fristen, men der må ikke gå 10 år, før tabet af næringsstoffer er så langt nede, at afvigende vejrlig ikke kan føre til alvorlige setbacks. Handleplanen bør i sin målsætning sikre, at vandmiljøerne får en buffer og ikke kun holdes tæt på gentagelsen af det aktuelle sammenbrud.

Vi mener ikke det er i overensstemmelse med virkeligheden, når den indgåede trepartsaftale markedsføres som afgørende, godt nyt for landbrugets påvirkning af klima og vandmiljø. I sin grundvold er den utilstrækkelig, og der er ingen viden om, hvordan den vil blive omsat. Det betyder ikke, at vi ikke sætter pris på udtaget af de angivne 390.000 ha, der beskrives i handleplanen, men for selv dem savnes en fast plan for, hvordan det vil gavne biodiversiteten, hvis nogle af dem også skal tjene andre formål som fx tømmerproduktion eller VE.

Også i dette afsnit savner vi en strategi for et sammenhængende netværk af habitater, der sikrer den naturlige dynamik og genetiske diversitet. Kerneområder, Korridorer, Trædestenshabitater.

Skovbrug

Vi bifalder målsætningen om 20-25% skov, men finder indfasningen for lang. Navnlig i betragtning af at skov kommer helt af sig selv, hvis man bare lader den komme til. Vi finder også, at en målsætning om at 10% af skovarealet (svarende til 2-2,5% af Danmarks areal) har "natur og biologisk mangfoldighed som det primære driftsformål" er for uambitiøst. Der er mellem 85.000 og 100.000 ha - og dermed kun en svag stigning fra de 70.000 ha, der aktuelt er under udlægning. Handleplanen bør indeholde en målsætning om at urørt skov/vildskov skal danne et net af lokaliteter, der sikrer genkolonisering, spredning og genetisk mangfoldighed og at dette opnås gennem ordninger for private skovejere, der udlægger biologisk værdifuld skov til naturskov.

Vi savner en passus om at skovdrift med blandede arter vil søges fremmet gennem differentiering af subsidierne, og at nye skovarealer, for at opnå støtte, skal reservere dele af arealet til rene biodiversitetsformål (vådområder, permanent lysåbne arealer, dødt ved, skånsom jordbearbejdning, naturlig foryngelse)

Fiskeri

Vi har tidligere, ved høringen om Havplanen tidligere på året, udtrykt vores store betænkeligheder ved den måde, havet forvaltes på. Vi finder det uforeneligt med Natura 2000 beskyttede områder, at dyrke skaldyr og fisk, da disse kulturer ødelægger livet for havets natur. Vi mangler derfor en konkret indstans mod skaldyrskulturs negative påvirkning af miljøet i beskyttede områder,

og et årstal for skadernes ophør.

Vi finder heller ikke, at denne handlingsplan på baggrund af Kunming-Montreal, på nogen måde gør op med skadelige fiskerimetoder som bundtrawl. Vi ser formuleringerne som helt utilstrækkelige.

Alt i alt ser vi i handlingsplanen en række vigtige problemer adresseret med en alt for uambitiøs målsætning.

Byer

Danmarks Vilde Natur anbefaler, at der i teksten indføres en passus om fortætning af bebyggelse fem for inddragelse af nye arealer til byer og industriområder.

Data

Danmarks Vilde Natur anbefaler, at der i handleplanen lægges større vægt på offentlighedens adgang til data, så civilsamfundsorganisationerne har en reel mulighed for at følge forvaltningen på lige fod.

Subsidier

Danmarks Vilde Natur anbefaler, at der i handlingsplanen indføres en bestemmelse om, at subsidier til landbrug vurderes efter deres naturpåvirkning. Ingen subsidier bør gå til dyrkning af arealer, der alene dyrkes for subsidiernes skyld. Hvis udbyttet alene består i subsidiet, bør jorden ikke dyrkes. Det kræver et opgør med den aktuelle hektarstøtte.

Vi finder helt generelt, at afsnittet er blindt for, hvor meget subsidierne er med til at ødelægge naturen og opretholde dyrkning af marginaljorde, både i Danmark og i resten af Europa.

Globale indsatser

Danmark bør afslutte sin import af foder til husdyr, i takt med at husdyrproduktionen tilpasses det dyrkede areal. Vi kan gå forrest i indsatsen mod afskovning ved helt at ophøre med importen af sojaprodukter til husdyrfoder. For selv om vi reserverer os produkter fra ældre agre, så er vi med til at opretholde efterspørgslen og dermed incitamentet til at destruere yderligere natur i de sojaproducerende lande.

Vi opfordrer til, at der under de globale indsatser lægges større vægt på det europæiske arbejde, og at der explicit nævnes et netværk af habitater, der kan modvirke fragmenteringen af naturen - ikke mindst i det central- og nordeuropæiske lavland, hvor Danmark biogeografisk er placeret. Vi er blandt de mest opdyrkede landområder i verden og har derfor et særligt behov for at give naturen et netværk.

Danmarks Vilde Natur har ikke yderligere bemærkninger til den globale indsats, men understreger at vi som et af verdens absolut rigeste lande ikke kan være bekendt at operere med en andel af reelt beskyttet natur på mindre end 2% af arealet (jfr Biodiversitetsrådets rapport). Hvis man vil kalde sig et grønt foregangsland, må forventningerne kunne sættes højere end det.

AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Foreningen Danmarks Vilde Natur ser med stor velvilje på intentionerne i handlingsplanen og fornemmer, at den udspringer af en erkendelse af, at tiden er inde, hvis vi skal redde stumperne. Med de ganske få procent af Danmarks areal, der reelt kan siges at være strengt beskyttet natur, er der plads til meget voldsomme forbedringer. Det kræver ikke blot en god handlingsplan, men også en politisk og administrativ vilje til at omsætte ordene til handling. Vi understreger derfor behovet for, at der i direkte forlængelse af handlingsplanens vedtagelse afsættes betydelige ressourcer, både nationalt og lokalt, til at tegne et nyt Danmarkskort, hvor det fremgår, hvordan naturen kan få plads, sammenhæng og dynamik. På landjorden mangler naturen plads, den er fragmenteret, den er plaget af alt for meget næring, den gror til i mangel på græssende pattedyr og der mangler vand over alt i landskabet. Til havs er de overskyggende problemer landbrugets kvælstofudledning, den alt for intensive udnyttelse af havets ressourcer og den manglende reelle beskyttelse af de på papiret beskyttede havarealer. Alt dette forstærkes af de igangværende klimaforandringer. Der er ingen tid at spilde.

På foreningens vegne

Wilhelm Lorenzen Fabricius,
Danna Borg,
Karen Schousboe